

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt vores arbejde – Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele.

Læs mere om fordele og sponsorat her:

<https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskernes Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

Til Forsvar for Cort Adelaers Minde.

Af Theodor Stenborg.

I det sidst udkomne Hefte af „Danste Samlinger for Historie, Topographi, Personal- og Literaturhistorie“ er der offentliggjort en af den ifjor afdøde Historiker og Romanforfatter, Professor Inge Becker efterladt Afhandling, der gaaer ud paa at bevise, at den Plads, som Cort Adelaer indtager i vor Søkrigshistorie ved Siden af Peder Skram, Niels Juel og Peder Tordenskjold, i Virkeligheden ikke tilkommer ham, og stiller sig til Opgave at undersøge, hvor meget der er sandt af de ham hidtil tillagte Bedrifter. Af den Bemærkning, hvormed Hr. Justitsraad, Bibliothekar Chr. Bruun indleder Afhandlingen, erfares det, at den oprindelig er skreven som et Bidrag til det biographiske Lexicon, afdøde Frederik Algreen-Ussing havde isinde at udgive, og at Forfatteren senere, da Tanken om Lexiconnets Udgivelse var strandet, tænkte paa at lade sit Arbejde komme frem i en Folkelænder. Begge Dele maae vække nogen Forundring. Til Folkelæsnings egne slige kritiske Undersøgelser sig allermindst, og det vilde ligeledes have været høist besynderligt at see Rubriken „Cort Adelaer“ i et biographisk Lexicon udfyldt med en Artikel som den foreliggende. Et saadant Værk vil i Regelen ikke være Steedet til at gjøre nye Synsmaader gjældende; det bør

ialfald først og fremmest give en Fremstilling af, hvad der hidtil har været slaaet fast som historisk Resultat, for at det ikke skal faae Udseende af, at den nye Opfattelse skal paatvinges Læserne. Naar Afhandlingen nu efter Forfatterens Død er kommen frem i et Tidsskrift, som nærmest er bestemt for dem, der give sig af med historiske Studier, er det vistnok steet, for at den kan blive underkastet en sagkyndig Drøftelse. Den har imidlertid hurtig fundet Vej udenfor Fagmandenes Kred, idet den har vakt en meget levende Opmærksomhed baade hos Lærde og U lærde. Det vil derfor ikke være uden Interesse for Almeenheten at blive sat istand til at prøve Gnyldigheden af de Grunde, hvorpaa Prof. Becker støtter sin Fordømmelsesdom over en Mand, hvem Alle ligesaa hans egen Tid indtil nu have været enige om at ansee for en berømmelig Søhelt, men som nu pludselig efter to Aarhundreders Forløb søges reduceret til en Lynkæridder, Pralhans og Falstner.

Cort Adelaer fødtes den 16de December 1622 i Brevig i det sydlige Norge. Faderen, Sivert Jansen, var en Hollænder fra Hoorn ved Zuiderzøen, hvem Christian den Fjerde havde indkaldt for at drive et Saltværk i Lange Sund. Moderen, Dorthe Nielsdatter, var norsk. I sit femtende Aar blev Drengen sendt over til Faderens Slægtninge i Hoorn for at uddannes til Sømand. Holland var dengang Europas første Sømagt, saa at han ikke kunde sendes til nogen bedre Skole. Efter et Aars Forløb blev han, som det i Holland var Brug med unge Mennesker af god Familie, der skulde uddannes til Søofficerer, sat ombord i en Orlogsmænd som saakaldet „Adelborst“, den hollandske Benævnelse for „Junker, Page“, men som i denne Forbindelse maa gjen gives ved „Socadet“ og som Cort længe vedblev at føre; det synes endog, at Efternavnet Adelaer er opstaaet deraf. Han var kun sexten Aar gammel, da han deltog i et stort Søslag, hvori Martin Tromp seirede over Spanierne, men kort efter tog han sin Afsted og drog til Middelhavet, hvor han tilbragte en Snees Aar, for største Delen i venetiansk Krigstjeneste. I 1663 blev han ved sin Hjemkomst til Fædrelandet af Kong Frederik den Tredie sat i Spidsen for den dansk-norske Marine, udnævntes endnu samme Aar til Generaladmiral med en meget høi Gage

og optoges senere i Adelsstanden. Da der i 1675 udbrød Krig med Sverrig, fik han Overcommandoen over Flaaden og viste sig som en erfaren Sømand ved at søge Havn ved Udbruddet af en stærk Storm, der ødelagde den svenske Flaade; derimod kom det ikke til noget Sammenstød, og den 2den November maatte han overgive Commandoen til Niels Suel paa Grund af en Sygdom, der tre Dage efter gjorde Ende paa hans Liv.

Cort Adelaer hører altsaa til dem, der stode i Yndest hos den nye Enevoldsregering. Danske Adelsmænd, som Admiralerne Henrik Bjelke og Niels Suel, maatte staae i Skygge for ham. Det er uden Tvivl denne Omstændighed, der har indvirket paa Prof. Beckers Opfattelse af Cort Adelaer. Han maa indrømme, at Adelaer har indlagt sig store Fortjenester ved sin fortrinlige Bestyrelse af Flaaden, som hidtil havde været i den usleste Forfatning, men under hans Overbestyrelse kom i en saadan Stand, at den under Krigen med Sverrig kunde udføre de største Bedrifter, vor Søkrigshistorie har at opvise; særlig udhæves det, at Adelaer ved i Bergen at indrette en Galeislaade efter venetiansk Mønster indirecte blev Skaber af de dansk-norske Kanonbaade, der ved saa mange Leiligheder have viist deres store Nytte. Men skjøndt det hermed skulde synes at være retfærdiggjort, at Regeringen havde kastet sin Tillid paa ham, vil Forfatteren dog i hans Ophøielse see et nyt Vidnesbyrd om Kongens Frygt for sine egne Undersaatter. At det var en Normand, der vendte tilbage til Hjemmet efter i fremmed Krigstjeneste at have tjent sig op til Viceadmiral, kan efter Prof. Beckers Mening ikke have bidraget til, at Kongens Valg faldt paa ham; nei, i den Regerings Dine, der nylig havde afskediget alle danske Officerer i Hæren og opført Castellet for at betage Kjøbenhavnernes Lyften til en Revolution, skal det tværtimod have været en Ubefaling, at han halvt om halvt kunde betragtes som en Fremmed. Det ligger dog unægtelig endeel nærmere at antage, at Kongen paa Grund af den danske Adels fjendtlige Holdning imod ham havde Banstuelighed ved at finde fremragende Mænd, hvem han turde stænke fuld Tillid, og at han derfor greb Leiligheden med begge Hænder, da det var muligt at fikke sig en indfødt Undersaat, hvis sjeldne Dygtighed havde vundet

europæisk Anerkjendelse, og som stod ganske udenfor de politiske Partier. Den Uvillie, hvormed Forfatteren betragtede den i 1660 indførte Tingenes Orden, har han overført paa Cort Adelaer og har som hans Biograph Punkt for Punkt stillet ham i et saa ugunstigt Lys som muligt. At Adelaer benyttede mange Hollændere i Marinen, forklarer Prof. Becker paa følgende Maade: „Dette var deels en Følge af hans Forkjærlighed for disse sine Landsmænd, deels af det ham dicterede System at holde Die med de danske Officerer og sikke Kongen mod ethvert Forsøg paa Forandring i Regeringen, hvorfor man i lang Tid vedblev at ængstes: han viste sig ogsaa i denne Henseende Kongens store Tillid og Raade værdig“ — medens det dog maa komme i væsentlig Betragtning, at Holland i Henseende til sin Marine var Europas Mønsterstat, og at der allerede forinden Cort Adelaers Udnævnelse var ansat mange Nederlændere som Officerer i den danske Flaade, ligesom det samme var Tilfældet i flere andre Landes Mariner. Hvor Kjendsgjerningerne ikke ville føie sig efter Forfatterens forudsatte Mening, hjælper han sig med Gisninger, og disse blive især dristige, hvor han vil mistænkeliggjøre Beretningerne om Adelaers Tapperhed i Krigen mod Tyrkerne ved at fremstille den danske Regering som interesseret i at indbilde Folk, at han havde udmærket sig, medens han var i venetiansk Tjeneste.

Prof. Becker siger, at hvad der hidtil er tillagt Cort Adelaer af berømmelige Gjerninger, „beroer næsten udelukkende paa hans egne Beretninger; men disse kunne neppe staae til troende, uden at de støttes af andre Beviser; thi det er jo bekjendt nok, at en hjemkommen Sømand veed at fortælle mange Eventyr, men man pleier ikke at fæste Lid dertil.“ Et andet Sted hedder det, at Cort „senere fortalte meget om sine store Bedrifter“ under de mange hidfise Søtræfninger mellem Venetianerne og Tyrkerne, og „tilgæned sig Gæren for enhver venetiansk Seier“; men, tilføier Forfatteren, „meget heraf kan vistnok uden Fare henføres under Rubriken Skipperefterretninger“. Herved er at mærke, at der haves en Række uforkastelige Vidnesbyrd om hans Virksomhed i

Republikken Benedigs Tjeneste, nemlig de mange Attester om hans Forhold, der meddeelttes ham af de forskjellige venetianske Admiraler, i Forbindelse med de Patenter og Diplomer, hvorved der stjenkedes ham aarlige Pensioner og anden Udmærkelse. Det latinske Universitetsprogram, der udkom i Anledning af hans Begravelse, og den af Nylius i Aaret 1740 udgivne Levnetsbeskrivelse ere byggede paa de hos den sidstnævnte Forfatter in extenso aftrykte Billeder, blandt hvilke de nævnte italienske Actstykker ere de vigtigste, maastee tildeels ogsaa paa Familietraditioner; men Beretninger, hidrørende directe fra Cort Adelaer selv, have ialfsald ikke.

Det var i et hollandsk Skib, der førtes af Jan Keiersen, at Cort første Gang drog til Middelhavet, og ifølge Nylius kom han omtrent Aar 1642 med sin nævnte Capitain i Benedigs Tjeneste. Dette maa vistnok forstaaes saaledes, at det Skib, hvormed de foer, med det samme leiedes til Republikken for at bruges imod Fjenden, thi saaledes var det i hine Tider Skik hos Hol- lænderne, hvis store Koffardskibe ogsaa vare indrettede til Orlogs- brug. Adelaer tjente i tre Aar som Constabel o: Underofficer, blev dernæst Lieutenant og i 1645 ved Jan Keiersens Død Skibets Capitain. At han saaledes i den unge Alder af 22 Aar i Krigs- tider fik Skib at føre, synes at tyde paa, at han tidlig maa have vundet Aerkjendelse for Mod og Energi, og dette bestrækes ved, at han fra 1648 til 1660 var Chef for Skibet »San Giorgio Grande«, der i de nævnte Aar meget ofte og i lange Tider ad Gangen var Venetianernes Admiralskib. For sit Forhold i denne Stilling modtog han mange og anseelige Belønninger. Ved tre forskjellige Leiligheder, hvor han særligt havde udmærket sig, stjen- kedes der ham kostbare Guldkjæder, og der tillagdes ham en livs- varig Pension af 200 Ducater. Denne Pension forhøiedes senere til 1400 Ducater, der skulde udredes til ham og hans Efter- kommere i tredie Led, og han decoreredes med de venetianske Ridderordener, ligesom han endelig i Aaret 1660 blev Tenente Generale eller Næstcommanderende hos Francesco Morosini, en Charge, der nærmest svarer til vort Viceadmiral eller General- lieutenant. 3 Mars 1661 tog han sin Afsted og reiste tilbage til Holland og Danmark.

Der haves ingen Oplysning om, at han har commanderet den venetianske Flaade i noget Slag, og den Maade, hvorpaa Mynius grupperer alle Krigens Begivenheder om sin Helt som den, hvem Venetianerne „næst Gud maae takke for deres Conservation“, giver ikke noget correct Billede af den Rolle, han spillede iblandt dem; men fuldt saa vilkaarlig er den modsatte Opfattelse, som gjøres gjældende af Prof. Becker, og hvorefter han — forinden han udnævntes til Tenente Generale, en Kjendsgjerning, som Forfatteren ikke kan bortforklare — kun har gjort Tjeneste som Skipper paa en til Republikken udleiet hollandsk Handelskøstude. Alle Omstændigheder tale for, at San Giorgio Grande eller „den store St. Sorgen“, som Prof. Becker kalder det, var, hvad man til Dato altid har antaget det for, nemlig et venetiansk Krigsskib. Det betegnes af Benedigs Admiral Girolamo Contarini som »nostra nave capitana« d: vort Admiralskib, og hvis Prof. Beckers Gissning var rigtig, vilde det neppe i saa lang Tid og i de største Søslag have havt den Høistbefalende ombord; men der haves endnu et særligt Datum derimod. I 1652 udbrød der nemlig i Anledning af Navigationsactens Udstedelse en Krig mellem England og Holland, der ifølge den samtidige venetianske Historiestriver Rani gjorde det „næsten ganske umuligt at faae Skibe leiede, saavel til Krigsbrug som til Transporttjeneste“*), men San Giorgio Grande nævnes baade i dette Aar og i de følgende som hørende til Venetianernes Flaade. Hvis det forholdt sig, som af Prof. Becker paastaet, at det slet ikke var Cort Adelaers Sag at flaaes, men kun at navigere Skibet, bliver Republikens store Kundhaandethed imod ham aldeles uforstaaelig. Forfatteren vil ligesom give det Udseende af, at Adelaer har vidst at benytte sig af Venetianernes Forlegenhed til at strue sine Fordringer høiere og høiere op, idet han siger: „Man kan godt læse imellem Linierne i hans Beretninger, at han har truet med at seile hjem, ifald hans Tjeneste ikke blev bedre paastjønnet“. Udtrykket „hans Beretninger“ maa ifølge det foran Bemærkede være taget i den ganske usædvanlige Betydning af de ham tilhørende og af ham hjembragte Beret-

*) Istoria della republica Veneta II. S. 316.

ninger. At den ommeldte Trusel med en god Villie kan læses mellem Linierne, er meget muligt; Beretningernes Indhold gaaer i en ganske modsat Retning. Den aarlige Pension af 1400 Ducater kan vanstelig bringes i Overensstemmelse med Forfatterens Opfattelse; „det var virkelig en smuk Belønning“ siger han, — „saafremt det ikke skulde være Godtgjørelse for den store Skade, hans Skib maatte have lidt i de mange haarde Træfninger, hvor det aldrig blev sparet“. 1400 Ducater til ham og hans Efterkommere i tredje Led skulde være et Vederlag for Skade paa „hans Skib“! At han blev Ridder af St. Marcusordenen, har efter Forfatterens Mening ikke synderligt at bethyde, thi paa samme Tid havde en dansk og to hollandske Læger denne Orden. Den danske Læge, hvortil der sigtes, synes dog ikke at have været nogen ganske ubetydelig Person. Han hed Niels Benzon, optoges 1637 i den venetianske Adelsstand og fik St. Marcusordenen, efterat han Aaret forud i Padua var bleven valgt til *Academiae Artistarum Syndicus et Prorector*. Mylius bemærker, at der var to Slags Riddere af San Marco, af hvilke de fornemste, der for det meste tillige fik en aarlig Pension af Statskassen, valgtes af Dogen og Senatet i Forening, medens de, der valgtes af Dogen alene, „nøiedes med Wren og Habiten uden videre Tillæg“; og han tilføier, at Abelaer var af den første Slags. Dambreville fjelner i sin *Abrégé chronologique de l'histoire des ordres de chevalerie*, Paris 1807, S. 231, mellem St. Marcusordenen, der bestod af en Guldmedaille med Marcusløvens Billede og uddeltes af Senatet til Republikens egne Undersaatter og undertiden til Fremmede, som havde gjort sig særlig fortjente (*qui avoient rendu quelque notable service*) og Dogens Orden, der bestod af et blaat emaillet Guld kors med 8 Spidsfer; Korset havde Vilier i de 4 indvendige Hjørner og Marcusløvens Billede i Midten. I det Adelsbrev, Frederik den Tredie meddeelte ham d. 7de Februar 1666, hedder det, at han af Republiken Benedig blev „med begge des Ridder-Orden regaleret“. Dogens Ordenspatent have vi, og at han ogsaa særlig er gjort til Ridder af Senatet, synes at fremgaae af det nedenfor nævnte Digt af Historikeren Jacob Henrik Pauli, hvor han betegnes som *D. Marci et magni Venetum*

senatus eqves. Dette bestrækes ogsaa ved det Portrait, der haves af ham paa Rosenborg. Paa et Bord ved Siden af ham ligger Guldhjæder, i hvilke der hænge Ordenstegn, som svare til de af Dambreville meddeelte Tegninger af de to venetianske Ordener. Der findes to, indbyrdes lidt forskellige Dogefors, af hvilke det ene mulig har været til at hænge om Halsen, det andet til at bære paa Brystet, og Medaillen med Marcusløven er fremstillet i sex Exemplarer. Bordet med Ordenerne er ikke medtaget i de forskellige lithographiske Gjengivelser af Portraitet, men gjenfindes i det photographiske Album af Frederik den Tredie og hans Samtidige. Portraitet har iøvrigt særlig Interesse, da det ifølge Professor Høyens Autoritet maa antages at være malet af en venetiansk Mester, og altsaa viser os den Dragt, hvori Cort Adelaer optraadte i Venedig. Naar vi her see ham iført en lang Kappe, kantet med Beltsvært, og med Kalot paa Hovedet — hvilket stemmer med den i Pietro Bertellis Costumeværk fra Slutningen af det 16de Aarhundrede givne Fremstilling af „en venetiansk Adelsmands Vinterdragt“ — og derhos med en Commandostav i Haanden, falder det noget besnnderligt, at Prof. Becker ved hans Hjemkomst til Fædrelandet betegner ham som en „tidligere hollandsk Skipper, som nu var uden Emploi“.

Vi komme nu til de oftere omtalte „Attester“, af hvilke Prof. Becker faaer ud, at Cort var en flink og paalidelig Skibsfører, som ikke var bange og hverken sparede sig eller sit Skib, som til enhver Tid nøiagtigt og punktligt lystrede Ordre og i alle Maader opfyldte sin Pligt. „Alt dette bevidne hans Attester,“ siger Forfatteren, „men mere sige de heller ikke.“ Det Sidste er dog ikke saa ganske rigtigt, og det bliver derfor nødvendigt i Korthed at gjøre Rede for Indholdet af disse Documenter. Næsten alle de Admiraler, der have udtalt sig om hans Forhold, have haft Leilighed til at iagttage hans Færd meget nøie, da de have gjort Krigen ombord paa det af ham commanderede Skib, hvilket giver deres hadrende Vidnesbyrd saa meget større Vægt. De tre ældste Attester ere fra Aarene 1651 og 1652 og hidrøre fra Admiral Giacomo da Riva; de betegne ham som en meget tapper Capitain (valorosissimo capitano), der ved alle farlige og vovelige Fore-

tagender hverken har sparet Møie eller ændset nogen Fare og har udmærket sig i de haardeste Kampe. Særlig fremhæves den Tapperhed, hvormed han tiltrods for den store Skade, han ved de fjendtlige Batteriers heftige Kanonade led paa Skib og Mandskab, holdt sig paa sin vigtige Post ved Dardanellerne, fra hvilken han ikke vilde trække sig tilbage, førend der gaves ham Befaling dertil. Ved Vollo, hvor Venetianerne toge 5 tyrkiske Skibe, gjorde han Fjenden saa megen Skade, som nogen brav og tapper Capitain formaede, og endelig reddede han under en heftig Storm i Argenterras Havn med Livsfare en venetiansk Statsmand Bragadino, der var paa Veien til Candia som overordentlig Regjeringscommisfair. Anker-tougene til det Skib, hvor denne var ombord, vare sprungne, og skjønt San Georgio Grande var i en næsten ligesaa kritisk Stilling, kastede Udelaer sig i en Daad og frelste Bragadino; strax efter blev det førstnævnte Skib sønderflaet, og den største Deel af Besætningen druknede. Til Belønning for denne Daad „og for saa mange andre Republikens ydede Tjenester“ var det, at Admiralen og Bragadino i Forening i 1652 stjærkede ham en Guldkjæde, og det er saaledes med Urette, at Prof. Becker kalder denne Belønning „reen privat“. Det Decret, hvorved der tilbeeltes ham en Pension af 200 Ducater, er udsærdiget af Dogen Francesco Molino den 21de Januar 1654 og gaaer ud paa, at Curt Ceruisen, som han kaldes, i den seneste Kamp ved Dardanellerne har givet saa fremtrædende Prøver paa Tapperhed og Troskab, at han bør modtage Vidnesbyrd om den offentlige Erkjendtlighed (*della publica gratia*); i Forening med Senatet har Dogen derfor besluttet at stjærke ham en Guldkjæde af 300 Ducaters Værdi og den nævnte aarlige Pension. Trende Attester fra Admiralerne Lionardo Foscolo og Guiseppe Delfino og fra Proveditoren Francesco Morosini fremhæve den store Fortjeneste, han har indlagt sig i Kampen med den ottomaniske Flaade ved Dardanellerne d. 16de Mai 1654, i Anledning af hvilken han siges at have modtaget en Guldkjæde og Løfte om større Belønninger; Delfino omtaler desuden det særdeles Mod, han har viist under Rhodos' Mure, hvor han to Gange har begivet sig hen for at forurolige Fjenden i Havnen. Hans Udnævnelse til Ridder af Sct. Marcusordenen

er understrevet af Dogen Giovanni Besaro den 28de Januar 1658, og Maanedsdagen efter udfærdiges Decretet om en Pension paa 1400 Ducater; heri paaberaabes der atter en nylig (ultima-mente) stedfunden Kamp ved Dardanellerne, i hvilken Curt Ceruifen har udmærket sig. At det under denne Krig idelig kom til Sammenstød ved Dardanellerne, havde sin Grund i, at Venetianerne stadig søgte at blokere den tyrkiske Flaade for at hindre den fra at løbe ud i Archipelagus. En Attest fra Admiral Girolamo Contarini viser, at han den 28de Juni 1659 har kæmpet med Bravour under dennes egne Dine ved Sydspidsen af Grækenland; i mange Kampe har hans Iver været saa stor, at han personlig har betjent Kanonerne, og han har indlagt sig Ære baade som Anfører og som Soldat. Endelig har Morosini givet ham hødrende Bidnesbryd om hans Deeltagelse i Felttoget paa Candia som Tenente Generale.

Der haves endnu en vigtig kilde til Curt Adelaers Historie, som Prof. Becker omtaler paa følgende Maade: „Curt nævnes i de venetianiske Histoerier og andre samtidige Beretninger blot een Gang, da han opføres blandt de Capitainer, som havde faaet Belønninger for deres paalidelige Tjeneste“. Det Sted, hvortil der her maa være sigtet, findes i anden Deel af Nani's Historie (9de Deel af *Istorici delle cose Veneziane*) S. 331—332 og beskriver et Søslag, som Delfino leverede Tyrkerne ved Dardanellerne den 16de Juli 1654. Ifølge Delfinos og Foscolos Attester stod Slaget den 16de Mai samme Aar; Leo sætter det i sin *Geschichte von Italien* til den 13de Mai. Det hedder hos den for sin Troværdighed bekjendte Nani, at Admiralstibet San Giorgio Grande den Dag i Forening med en Galei udholdt en af de berømmeligste Kampe, hvorom Historien ved at fortælle. Fire Barbareffibe og to store tyrkiske Orlogsmænd lagde sig paa Siden af dem; Galeien maatte efter stort Mandefald rømmes og stikkes i Brand for ikke at falde i Fjendens Hænder. Admiralstibet fik flere Grundstød, Masterne bleve stødte ispykker, Seilene sønderflænge og Roret ødelagt, og idet Vandet trængte ind fra alle Sider, maatte man paa een Gang værges sig mod Fjenden og bestynte sig imod Havet; ja der var endnu en Vanskelighed at overvinde, da man maatte være betænkt paa at slukke den Ild, der

hvert Dieblif opstod i Skibet. Da San Giorgio ikke længere lystrede Roret, maatte man søge at faae det ind under Land, og dette lykkedes, saa at Besætningen fik Veilighed til at trække Veiret et Dieblif. Roret blev nu i en Hast istandsat, Hullerne i Stroget stoppede, og man lavede sig til at optage Kampen paany. En Mængde fjendtlige Galeier laae rede til at aabne Kanonaden, og de Ombordværende, der ikke havde noget Haab om at kunne modstaae en saa uhyre Overmagt, gave hverandre det Løfte at slaaes til sidste Mand og i nderste Tilfælde at stifte Ald i Krudtkammeret, for at Fjenderne ikke skulde have den Triumf at gjøre dem til Slaver. „Skibets Capitain Curtio Sivertsen gav ved sin Tapperhed de Andre et fremtrædende Exempel (precorreva agli altri col valore e coll' esempio).“ Admiral Delfino gav Befaling til at kappe Ankertouget og rykke frem under livlig Ald, og da Binden nu til alt Held sprang om og begyndte at blive fralands, gif han lige løs paa Tyrkernes Admiralskib, som blev entret og taget, efterat Enhver, som gjorde Modstand, var bleven nebsfabet. 14 tyrkiske Skibe rykkede frem for at tage det tilbage, og San Giorgio Grande var nødt til at lade sin Erobring fare og søge at naae den venetianske Flaade saa godt det lod sig gjøre i Skibets ødelagte Tilstand, med Lagener og deslige i Mangel af Seil ophængte i de tilbageværende Stumper af Masterne. 3 Flaaden havde man allerede betragtet Admiralskibet og dets Besætning som tabte, og Commandoflaget var bleven heist af den ældste af Skibscheferne. Da man nu saae det komme tilbage i sin haardt medtagne Tilstand, hilfedes det med jublende Glædes- og Bifaldsyttringer. „Det store Tab af Døde og Saarede opveiedes af den Hæder, der var vundet ved en saa berømmelig Kamp; thi aldrig var der kampet imod en saadan Overmagt eller med større Mod. Derfor blev der ogsaa i Venedig affunget et Tedeum, og givet Belønninger til dem, der havde udmærket sig meest, i Særdeleshed til Capitain Curtio (Perciò in Venetia fù cantato il Te Deum, e dati premii a' più meritevoli, & al Capitan Curtio particolarmente).“

Det var naturligt, at hans Navn efter saadanne Bedrifter maatte blive berømt i Europa, og at der, som Universitetsprogrammet melder, fra flere Staters Side, navnlig fra Genua og Spanien,

blev gjort ham fordeelagtige Tilbud om at indtræde i deres Tjeneste, ligesom det af flere historiske Forfattere berettes, at de hollandske Generalstater i 1665 tilbød ham den nyoprettede Post som Viceadmiral af Vestfriesland, der, da han vægrede sig ved at modtage den, blev besat med Cornelis Tromp. Naar det erindres, at Kampen mod „de Bantroe“ i hele den civiliserede Verden fulgtes med den største Interesse som et Foretagende, der til en vis Grad var fælles for hele Christenheden, er der ikke noget Usandsynligt i den af Holberg bragte Efterretning, at Adelaer, hvor han kom, blev fulgt af Almuen, der udøste Betsignelser over ham.

Saa meget staaer ialfald fast, at han i de Lande, hvor man havde bedst Veilighed til at kjende og bedømme hans Færd, blev vurderet meget høit, og at den eenstemmige Dom var grundet paa fikke Kjendsgjerninger. Men vi have endnu ikke talt om den Daad, der i Danmark og Norge har gjort ham til en folkelig Helt og givet Digtere og Historiemalere et taknemmeligt Stof, nemlig at han i det nævnte Slag ved Dardanellerne d. 16de Mai 1654 — der iøvrigt fortsattes heelt ud til Den Tenedos og derfor ogsaa betegnes som Slaget ved Tenedos — var med at entre det tyrkiske Admiralskib, og at han efter at være saaret af Ibrahim Pascha med dennes eget Sværd stilte hans Hoved fra Kroppen. Prof. Becker mener, at det, „jo nok kan være muligt“, at dette forholder sig rigtigt, og han veed intet Andet at anføre derimod, end at de udførlige Attester ikke indeholde Noget derom, og at Venetianerne nævne en „Oberstlieutenant Sasfa“ som den, der med sine Soldater entrede det tyrkiske Admiralskib, og „Admiral Dolfino“ som den, der commanderede paa det venetianske Skib; denne Omstændighed siges at gjøre „Corts Beretning meget mistænkelig“. Admiralsens Nærværelse paa Adelaers Skib har jo imidlertid intet at gjøre hermed, og selv om en Anden havde Commandoen over Entremandskabet, kunde det let tænkes, at Adelaer, der tidligere i sin krigeriske Iver mange Gange havde gjort Tjeneste som simpel Constabel, paa egen Haand kan være gaaet med, da det fjendtlige Skib blev entret. Det var ialfald ham, der var denne Dags Helt, og han har, som berørt, fra tre høie Officerer faaet glimrende Bidnesbryd om sit Forhold netop i dette Slag. Chef for den

tyrkiske Flaade har den omtalte Ibrahim ikke været, da Flaaden fortælles af en Kapudan Pascha ved Navn Amurath. Det har rimeligviis været en Prinds eller Pascha, der var besvogret med Sultanen; efter Mylius var det en Svoger til Muhamed den Fjerde. At Attesterne ikke særlig udhæve dette Sammenstød, kan mulig forklare sig af, at en Kamp, der for vore nordiske Forestillinger tager sig saa æventyrlig ud, var en temmelig almindelig Episode i en saa blodig Krig som denne, hvor venetianske Gesandter bleve spidde paa Pæle af Tyrkerne og hvor disse engang morede sig med at opbygge en Pyramide af 50,000 venetianske Hjernekugler. ¹⁾)

Tvekampen omtales — dog ikke med noget særligt Eftertryk — i et latinsk Digt til Cort Adelaers Hæ, der i Aaret 1660, altsaa medens han kæmpede paa Candia som Morosinis Næstcommanderende, blev skrevet der af Anføreren for den franske Hjelpehær, Prinds Almerich af Modena. Ordene i Digtet ere følgende:

•En Magni Affinis Domini Tu colla rescindis,
Sultanusque Ebrahim, qvi vulnere strenuus ante
Te ferit, lethi tristi mercede cadebat. •

hvilket kan oversættes saaledes: „See du hugger Hovedet af Sultanens Besvogrede, og Sultan Ibrahim, som først med Kraft saarede dig, faldt, idet han fik Døden som sin sørgelige Løn.“ Prof. Becker fortæller som en Kjendsgjerning, at det var Cort Adelaer selv, der i Aaret 1662 lod dette Digt trykke i Hoorn, og Digtet betegner han som „et Forsøg i den høiere Poesi . . . formodentlig skrevet for Spøg i en ledig Time ombord — ifald forresten Prindsen har havt nogen Deel deri, thi han var død og kunde ikke paalægge sig Forfatterkabet, der vel meget snarere maa tilskrives en hollandsk Skolemester i Hoorn efter Cortes mundtlige Beretning.“ Prof. Bechers Formodninger falde til Jorden af sig selv, og Kjendsgjerningen synes ligeledes udelukkende at være en Frugt af hans Phantasi. Der haves ingen Efterretning om, hvem der har ladet Digtet trykke; ja der eksisterer end ikke noget Exemplar af den hollandske Udgave. Samme Aar udgav Jacob

¹⁾ Cantù Storia degli Italiani, 2den Udg. Turin 1858 III. S. 869.

Henrik Pauli, der i 1664 udnævntes til Professor i Historien ved Kjøbenhavns Universitet og kgl. Historiograph, i Amsterdam et Digt i Anledning af Cort Adelaers Bryllup, hvoraf det fremgaaer, at Røgtet om Evkampen ogsaa var naaet til denne Forfatter, ¹⁾ og dette Digt kan dog ialfald ikke være fabrikeret af Adelaer selv eller efter hans Foranstaltning. Naar Prof. Becker iøvrigt, for ret at bevise Upaalideligheden af Prindsens Dde, bl. A. fremhæver hvad deri siges om, at Adelaer ene har kæmpet med 77 fjendtlige Skibe, skudt de 15 i Sønk og dræbt 5000 Mand, og at hans Tog berømmes over den hele Jord, — maa hertil bemærkes, at den sidstnævnte Sætning er urigtigt gjengivet, da det kun siges, at Røgtet vil føre hans berømmelige Gjerninger over hele Jorden, og at Cort Adelaer ikke siges at have dræbt 5000 Mand, men at han har berøvet dem Livet — nemlig ved at styde de 15 Skibe i Sønk. Ja, ikke engang Bemærkningen om, at han ene blev angrebet af 77 fjendtlige Skibe, bliver aldeles utrolig, naar den sammenholdes med den Maade, hvorpaa Morosini i sin Attest omtaler hans Stilling i Slaget den 16de Mai 1654. Det hedder nemlig her, at hans Skib i Løbet af Kampen blev omringet af hele Tyrkernes Flaade af lette Skibe, men at han gjorde saa fjæk Modstand, at Fjenden opgav sit Angreb, og denne Fremstilling lader sig paa en ganske naturlig Maade forene med Manis, ifølge hvilken San Georgio Grande i nogen Tid havde hele den fjendtlige Styrke imellem sig og den øvrige venedianske Flaade.

De Trophæer fra Kampen, som Adelaer bragte hjem og forærede Frederik den Tredie, og som fra Konstkammeret ere gaaede over til det ethnographiske Museum, bevise efter Forfatterens Mening Intet; „thi de hjembragte Vaaben kunde jo let kjøbes,

¹⁾ Det hedder i dette Digt:

Ast tibi præprimis, heros fortissime, virtus
 Illustres inter nomen habere dediti.
 Tu, toties ausus Turcarum invadere classes
 Stravisse Ibrahimem diceris ipse manu.
 Diceris advorsum plures ivisse carinas
 Solus & expositus non tepidasse neci.

ifald det var simple Soldater, som havde bemægtiget sig dem, og Sværdet er desuden saa slet, at det ikke kan have været brugt af en Pascha." Det bliver nu for det Første at undersøge, hvor mange af de Gjenstande, der paa Konstkammeret bevaredes som Cort Adelaers Trophæer, virkelig kunne antages at hidrøre fra ham. I denne Henseende træffer det sig saa heldigt, at det ældste Konstkammerinventarium skriver sig fra hans Levetid, nemlig fra Aaret 1674. I dette Inventarium, hvoraf en Affskrift er bevaret som Nr. 709 af det store kgl. Bibliotheks Thott'ske Manuscripter i Folio, begynder Dregningen af Konstkammerets tyrkiske Vaaben saaledes:

„4 Tyrkiske Våfner.

2 Tyrkiske Vartisaner med dobbelte halvve Maaner.

1 Tyrkisk Væ med 4 Røggere og 2 Rnipper piile.

2 tyrkiske Skjolde, med forgyldte halvve Maaner.

En tyrkisk Standard, som Adm. Adler tog fra dend tyrkiske Adm. 1658 ¹⁾ med 82 Torchoiser paa" o. s. v.

I den i Aaret 1690 ved Overleveringen til Vendix Grodtschilling forfattede »Registering osver Hans Kongl May^{ts} Konst- og Baritet-Kammer hedder det under Overskriften „Afdskilligt Bevæhr“:

„Fiire Tyrkiske bysler Kunstig gjorde med sølv beklagen oc med Edelsteene besat, som Admiral Adler fra Tyrchen hafuer taget.“

Derefter følge tyrkiske Skjolde i 6 Nummere uden videre Bemærkning, og efter disse den store med 82 Turqviser besatte Standart, „som Admiral Adler i lige maade toeg fra dend Tyrkiske Admiral 1658.“

To Aar efter Affattelsen af dette Inventarium blev Trophæen forøget med et Sværd, thi 1737 nævner Konstkammerforvalter Johan Salomon Wahl som en af de Sager, Adeler har erobret fra Tyrkerne:

„Ein Turkischer Säbel, welchen der Turkische Admiral selbst geführet, und Adler selbst mit eigner Hand von ihm genommen,

¹⁾ Dette urigtige Aarstal gjenfindes i Carel van Manders Digt paa Konstkammeret og i senere Inventarier.

ist hernach von dem Hochseligen Könige Christianus Quintus in dem Schônischen Kriige 1676, 1677 und 1678 geführet und zu die Königliche Kunst Cammer gekommen 1692."

Endelig opføres der i Inventariet af 1775 under Nr. 29:

„Ibrahim Paschas Hals-Knud af Floer, graae af ælde, til begge Ender med indvirkede Guld-Blomster, hvorpaa endnu sees nogle afblegede Pletter af Blod; Denne Hals-Knud har Adm. Adler, da han overvandt Paschen og erobrede Skibet, aftaget ham, som den derved liggende Skrivelse, formodentlig fra General Major von Schulgen dee Gravenstein d. 20de Janu. 1756 med meere udviser."

Den her anførte Skrivelse er gaaet tabt, saa at der nu ikke lader sig sige noget med Bestemthed om det sidstnævnte Stykke, der iøvrigt er et konstfærdigt orientalsk Arbeide. Som utvilsomme Trophæer blive altsaa kun Standarden og Sværdet tilbage. Da Venetianerne umiddelbart efter Admiralskibets Indtagelse maatte slippe deres Prise og gaae tilbage paa deres eget Skib for saa hurtigt de formaade at søge hen til deres Landsmænd, har der heller ikke været Tid til at medtage mange Trophæer. Men ligesom de fire tyrkiske Bøsser i Tidstrummet mellem 1674 til 1690 vare gaaede over til at ansees for en Deel af Adelaers Trophæer, saaledes tiltog disses Tal efterhaanden og er i Oligeri Jacobæi (Holger Jacobsens) Museum Regium af 1696 steget til en „talløs Mængde" (armaturæ innumeræ). Dette gif til paa den Maade, at omtrent Alt, hvad Konstkammeret eiede af tyrkiske Vaaben, nu sagdes at være taget af Adelaer fra Ibrahim Pascha. Dette er ikke Andet end en Folge af den overalt herskende Tilbøielighed til at henføre de fra Fortiden overleverede Gjenstande til berømte historiske Personer; men at lade Cort Adelaers Paa-lidelighed undgjalde herfor, er ligesaa urimeligt, som hvis Nogen vilde lægge Bisfop Absalon til Last, at der paa Konstkammeret som Levninger af ham bevaredes to høire Laarknoller. Det er iøvrigt ganske mærkeligt, i hvilken Grad Ingemann har truffet det Rette, naar det hedder i hans bekjendte Digt:

Cort Adeler frem for sin Konge stod.
 Ei Heltens Hæder var ringe,
 Et Banner han lagde for Kongens Fot
 Og Ibrahims vælbige Klinge.

Disse de virkelige Trophæer fortjene i høi Grad vor Opmærksomhed. Standarten er sølvforghldt og har en betydelig Metalværdi. Den har en sort Hestehale i Toppen, men er ikke nogen „Hestehale“ i Betydningen af en Paschas Værdighedstegn. En saadan har i Tidernes Løb ogsaa fundet sin Plads blandt de foregibne Trophæer, men den vedkommer os ikke her. Sværdet, der efter Prof. Beckers Mening er „saa slet, at det ikke kan have været brugt af en Pascha“, har, som anført i Virkeligheden været brugt af en fornemmere Person end en Pascha, og Enhver kan ved at tage det i Oiesyn paa Musæet overbevise sig om, at det tværtimod er et ganske udmærket damasceret Sværd af utvivlsom orientalsk Oprindelse, og at Steden har været prægtigt udstyret med sort Høiel og Sølvbeslag. Skjøndt det ethnographiske Musæum navnlig fra Frederik den Syvendes Vaabensamling og fra Rosenborg har modtaget en heel Række ypperlige tyrkiske Sværd, der tildeels ere sendte som Foræringer fra Souverain til Souverain, skal der dog neppe findes en eneste Klinge, der i Fortrinlighed kan maale sig med denne. Den er ualmindelig tynd og derhos i høi Grad elastisk, men den er engang i Tiden — formodentlig idet man har villet vise dens sjeldne Egenstaber — brudt over i Midten og er sammentlinket paa en ufuldkommen Maade. Baade Sværdet og Standarten tynde ved deres Kostbarhed, og luxuriøse Udstyrelse nærmest hen paa, at de ere tagne fra en fyrstelig Person, og Prof. Becker har neppe Ret, naar han troer, at Trophæer af denne Bestaffenhed „let kunde kjøbes“.

Idet Forfatteren stadig gaaer ud fra Forudsætningen om, at Cort Adelaers Bedrifter i Middelhavet ikke var Andet end Opdigtelse, gjør han en spottende Bemærkning om det ham af Frederik den Tredie meddeelte adelige Vaaben „hvori Skib, Tyrkehoved, Dardaneller og Kanoner findes samlede i en stjern Forening“. Vaabenet har foroven tilvenstre en flakt Ørn, hvilket sigter til Navnet Adelaer (det hollandske Ord for Ørn); tilhøire kommer en Arm ud af en Skj, holdende et Sværd med et afhugget Tyrkehoved paa Spidsen; forneden tilvenstre sees et Kastel med 9 Kanoner i tre Rækker over hverandre og tilhøire tre Halvmaaner. Hjertestjoldet har et stort Orlogsskib for fulde Seil, og over den aabne Hjelms staae bl. A.

Gallionerne af 7 Galeier, fra hvilke der udgaae ligesaa mange røde Faner med 3 Halvmaaner i hver. Dette Vaaben vilde ikke have nogen videre Interesse for vor Undersøgelse, hvis det var bleven sammenfat paa den Tid, da Adelaer optoges i den danske Adelsstand; men hvad der er af Betydning, er, at han førte det, medens han endnu var i venetiansk Tjeneste. Dette siges ikke alene i det af det danske genealogiske og heraldiske Selskab udgivne Lexicon over adelige Familier, men det fremgaaer ogsaa af den Omstændighed, at det er afbildet paa de Diplomer, ved hvilke han udnævntes til Ridder af Sct. Marcusordenen og erholdt en Pension af 1400 Ducater. Om disse Diplomers Ægthed kan der ingen Tvivl være, da det sees af Vangebets Excerpter paa det kgl. Bibl. Nr. 159 Fol. 23 b., at denne grundige Kjender af saadanne Actstykker har havt dem i sin Haand, idet han nemlig har copieret og beskrevet dem. Den eneste Forskjel synes at være den, at Hjertestjoldet, der vel ogsaa maa antages at skulle fremstille et dansk Orlogsskib, dengang manglede i Vaabenet. Men da Adelaer altsaa har ført dette Vaaben i Venedig, kan den deri anbragte Forestilling ikke uden Føie paa-beraabes til Bestyrkelse for, at han ved en eller anden fremtrædende Leilighed maa have slaaet Hovedet af en Tyrk.

Og hvis der i denne Henseende skulde være nogensombest Tvivl tilbage, hvad angaaer den saa i Virkeligheden? En Tvætkamp, der unægtelig har bidraget meest til at bevare hans Navn i Folkemunde, men som dog er af underordnet Betydning i Sammenligning med alt Det, som han beviislig har udført. Der er heller ikke mindste Grund til at betvivle den svenske Resident Durells Beretning om, at Cort Adelaer var en berømt Mand, inden han vendte tilbage til Fædrelandet, skjøndt Prof. Becker finder et afgjørende Datum herimod i en Notits i Rægen Ole Borchs Dagbog hvor det fortælles, at Borch ved et fornemt Bryllup i Amsterdam „traf paa en Maltheserridder ved Navn Cort, en Normand af Fødsel, som fortalte ham, at han havde tjent Venetianerne i 16 Aar og været tilstede i alle Søslag“, uden at der „siges et Ord om hans Bedrifter“. Det Sidste er ikke rigtigt, da Adelaer netop siges at have fortalt Borch, at han engang var sluppen ud af Fjendens Hænder, skjøndt han kun havde 6 Mand levende paa sit Skib;

men det indsees iøvrigt ikke, hvilken Beviisraft der skulde ligge i denne Dagbogsnotits. Det omtalte Bryllup fandt Sted nogle Maaneder efter at han havde taget sin Afsked fra venetiansk Krigstjeneste, maastee umiddelbart efter hans Ankomst til Holland, og nogen Tid maatte der jo dog gaae, inden hans Berømmelse kunde naae til Danmark, hvor han ikke synes at have haft Forbindelser, førend han bosatte sig i Kjøbenhavn. Universitetsprogrammet i Anledning af Cort Adelaers Begravelse, hvori hans Bedrifter udførlig opregnes, udkom under den selvsamme Ole Vorchs Navn, og denne har end ndermere under hans Portrait skrevet et Vers, hvori han stildres som en berømmelig Søhelt og særlig lovprises for sin Kamp med Ibrahim. Da Prof. Becker beskryder Frederik den Tredie og hans Omgivelser for at have hjulpet med at sætte den formeentlige Humbug i Scene, bør det endnu fremhæves, at Adelsbrevet giver en aldeles correct Fremstilling af hans Virksomhed i Venedigs Tjeneste. Det siges ikke deri, at han har commanderet Flaaden i noget Slag, hvorimod det alene hedder, at han har „sin mandhaftighed i adskillige victorieuses See-slagtinger oc hofait-actioner imod Christendoms Fienden Tyrken beviist, da hand ubi den Venetianske Republikens Tienniste i adskillige Krigs Charger til Søes betient hafuer, ja endoc Admirals Bestilling ofuer heele Flooder i samme Tienniste med ære forvaltet og igjen qviteret“.

Den, der som Prof. Becker tog sig paa at betage et af Nationens hæderligste Navne dets Glands, maatte fremfor Alt være forpligtet til at benytte enhver tilgængelig Kilde for at staffe den fulde Sandhed for Lyset. Han har imidlertid ikke søgt Oplysninger i de venetianske Archiver, hvor der dog utvivlsomt maa findes Rapporter om de Slag, i hvilke Cort Adelaer har udmærket sig, og Actstykker vedkommende de ham tilstaaede Ordener og aarlige Pensioner. I forrige Aarhundrede var hans Navn endnu ikke glemt af den venetianske Regjering, thi da hans Arvinger gjorde Paastand paa den aarlige Pension, der regelmæssig var bleven ham selv udbetalt lige til hans Død, men et Aar efter pludselig ophørte, blev Fordringens Retmæssighed ikke benægtet, hvorimod man alene undskyldte sig med Pengemangel. Men Forfatteren synes ikke engang selv at have efterlæst det Sted hos Nani, som

ovenfor er udførlig refereret. Hans kortsattede Gjengivelse deraf maa allerede vække Tvivl i saa Henseende. Naar han siger, at Cort Adelaer „opføres blandt de Capitainer, som havde faaet Belønninger for deres paalidelige Tjeneste“, giver dette en falsk Forestilling; man maa jo nemlig troe, at Stedet indskrænker sig til at nævne Adelaers Navn i en Fortegnelse over de belønnede Capitainer, medens det i Virkeligheden forholder sig ganske anderledes, idet ingen Anden end han nævnes som belønnet for sit Forhold i det ommeldte Slag. Dertil kommer, at Forfatteren i Slutningen af sin Afhandling opregner de af ham benyttede Kilder, uden at Nani her anføres. Endelig er der en paafaldende Overensstemmelse mellem ham og Mynlius i Benyttelsen af den venetianske Historiestriver, idet alle Mynlius' Feil gjenfindes hos Prof. Becker. De have saaledes begge Navnet Delfino, medens samtlige historiske Forfattere have Formen Delfino, der stemmer med, at Admiralen førte 3 Delfiner i sit Vaaben; ligeledes have de begge Navnet Sasfa istedetfor Sessa, og denne Officers Charge, der af Nani betegnes som „sergente maggiore“ oversætte de begge ved „Oberstlieutenant“, medens det rettelig bør gjengives ved „Major“, hvorimod „Oberstlieutenant“ paa Italiensk hedder Tenente colonnello*). Hertil kommer, at Mynlius — der iøvrigt blander Nanis Fremstilling saaledes sammen med den, han har øst af andre Kilder, at Prof. Becker ikke bestemt har kunnet see, hvor han benyttede den venetianske Forfatter og hvor ikke — gjør en Bemærkning om, at Nani giver „Delfino som Chef og en Oberstl. Sasfa som

*) Sergente maggiore synes i den Periode, hvorom Taler er, at have været en Capitain, hvem et særligt Tilsyn med den indre Tjeneste i et Regiment eller i en Fæstning var paalagt, og som havde en dertil svarende særegen Politimyndighed ligesom de nuværende Majorer og Pladsmajorer. Selve Benævnelser „Major“ maane vistnok antages at være opstaaet deraf, da de fleste militaire Benævnelser have deres Oprindelse fra Italiensk. Ordet kan ikke oversættes ved Oberstlieutenant, da sergente maggiore ikke har været eller behøvet at være Regimentets eller Fæstningens Raadcommanderende. Gjengivelsen er saaledes vilkaarlig og kan af denne Grund ikke antages at være original hos begge Forfattere.

den, der i Entringen sprang over med nogle Soldater" Væren for Erobringen af Tyrkernes Admiralfib; og endelig støder man hos Nylius paa følgende Ord: „Senatet, fortæller Nani, uddeelte til dem, der bedst havde signaliseret sig, adskillige Recompenser, men i Synderlighed til Capitainen Curtius“. Dette Sted maa vistnok have bibragt Prof. Becker den Tro, at Nani ikke siger Mere til Adelaers Roes, og hermed har han da ladet sig nøie uden selv at undersøge Sagen.

Læserne ville nu vide at vurdere Paalideligheden af de Gissninger, hvormed Forfatteren nærmere har udmalet sit Billede af Cort Adelaer. Hidtil har der ikke været Tvivl om, at hans første Hustru, der var hjemmehørende i hans Faders Fødeby Hoorn, var i Familie med Admiral Martin Tromp, men nu hedder det, at han „senere udgav hende for“ en Slægtning af Tromp; „men det er høist usandsynligt“, tilføier Forfatteren, „at den ubekjendte [?] Cadet, Søn af en Forvalter i Norge, skulde faae Løfte paa en saa stor Mandø Paarørende [sic], saa at denne Paastand vel neppe fortjener Tiltro; hendes Familienavn kjendes ikke og rimeligviis havde hun slet intet, hvilket bedst synes at passe med hans daværende Raar“. Er det da virkelig en saa stor Luxus at forlove sig med en Pige, der mulig er langt ude beslægtet med en stor Mand?

Hele den Historie, der fortælles om, at Cort Adelaer „uden Tvivl“ kom til Kjøbenhavn paa den Tid, da den gaadefulde Ulfeldste Sammenstørelse forstyrrede Magthaverens Ro, og at han „formodentlig“ tog ind hos den hollandske Maler Carel van Mander, der „betragtede ham som sin Landsmand“, er grebet ud af Luften. Forfatterens Angivelse, at Carel van Mander „i sin store Gaard paa Østergade holdt Gjæstgiveri for fornemme Udlandinger“ beroer uden Tvivl paa en Misforstaaelse af det i Dr. J. G. Burman Beckers Afhandling om „Carl van Mander og Tapeterne paa Frederiksborg Slot“ omtalte Factum, at flere fornemme Fremmede, der vare her i Frederik den Tredies Tid, boede hos ham (i nuværende Fenerschous Gaard). Dette kan nemlig ikke antages at have været i anden Egenkab end som hans Venner; see den franske Ambassadeur Terlons Mémoires (Paris

1682) S. 251, hvor det hedder, at den hollandske Admiral Opdam boede samme Sted som han »parce que le maître de la maison estoit son amy & le mien & qu'en cette qualité j'avois logé chez luy pendant la premiere Guerre. Il se nommoit Charles Wan Manders, estoit Peintre du Roy de Dannemarc, illustre en sa profession« etc. Ligesaa ubegrundet er hvad der meddeles, ikke som Forfatterens Formodninger, men som Kjendsgjerninger, nemlig at Carel van Mander løb om til Folk og oplæste sin Ode til Adelaers Priis, at han ved den Leilighed udbasunede Corts Hæder og Prindsen af Modenas Digt til hans Ære, at Rngtet om den tappre Normand og hans vidunderlige Gjerninger gif som en Løbeild igjennem Dhen, at Alle vilde see ham, at han lod trykke en Beretning om sine Seiervindinger med sit Billede i Midten, at han ingen Umage sparede for at komme i Folkemunde, og at det paa denne Maade lykkedes ham at blive Dagens Løve.

Med Hensyn til, at der som en Deel af Adelaers Embedsindtægt var tillagt ham Toldfrihed for to Ladninger Salt, som han hvert Aar fik Lov til at forhandle i Bergen, siger Forfatteren, at han misbrugte denne Ret paa den meest oprørende Maade, og støtter sin Bestyldning paa en over hans Fuldmægtig indgIVEN Klage over, at denne paa en Tid, hvor der var stærkt Behov for Salt, ikke vilde lade Klageren, Ove Bjelkes Foged paa Bergenshuus, faae mere af denne Artikel. Om Klagen var begrundet eller ei, oplyser Forfatteren ikke; det er ham nok, at En har klaget over Cort Adelaers Fuldmægtig, saa er der for ham ingen Tvivl om, at Cort Adelaer har gjort sig skyldig i „oprørende Misbrug.“

I dette Hovedsagen uvedkommende Punkt har Forfatteren imidlertid dog havt Tid at bygge paa; men dette kan neppe nok siges at være Tilfældet med Hensyn til de andre Dele af Afhandlingen. Han finder de foreliggende Data utilstrækkelige til at haae de Cort Adelaer tillagte Bedrifter til fuld Visshed, men istedenfor at opsoge nye Kilder eller dog at holde sig til det factiske Materiale, der haves, supplerer han ad Formodningens Veie det Manglende ved en Masse Smaaatræk, der navnlig gaae ud paa at kaste en eiendommelig Belysning over hans Udnavnelse til

Høistcommanderende for den danske Flaade, og efter at have udstyret det sidste Capitel i hans Historie paa denne Maade, forlanger han fuldt Beviis for alt Det, der hidtil er bleven fortalt om hans tidligere Liv, idet han i Mangel deraf erklærer det for Skipperløgn. Dette kalder han at foretage „en kritisk Undersøgelse.“

Det stolte Mindesmærke, der i sin Tid i Vor Frue Kirke talte til de veglende Generationer om Cort Adelaers berømmelige Gjerninger, blev tilligemed saa mange andre historiske Monumenter ødelagt ved Bombardementet 1807. Tre Dage efter kom Overmedicus ved Almindeligt Hospital Professor Wendt forbi Stedet og fandt Sarkophagen sønderflaaet i mange Stumper og Ligkisten med dens Indhold næsten heelt fortæret af Ilden. Hvilket Billede paa den jordiske Storheds Forgængelighed! Af Ærbødighed for Heltens Minde tog Professor Wendt nogle Levninger af Liget og et Stykke af Egkisten og skænkede disse historiske Reliquier til Musæet for nordiske Oldsager, hvor de endnu gjemmes. Der har i den seneste Tid været Tale om at flytte dem tilbage til Frue Kirke. Det vilde være smukt, om dette kunde stee netop nu, da det danske Folk, til hvis „taknemmelige Omforg“ Ole Borch i sit Program betroer Cort Adelaers Navn, vel kan siges at være ham en Opreisning skyldig. Saa sandt som hele Folket staaer i en Æresgjæld til vore store Mænd, kan ingen Enkelt iblandt os unddrage sig Forpligtelsen til i Sandhedens og Taknemmelighedens Navn at værne om deres Hæder. Lad os benytte Leiligheden til paa en udvortes Maade at tilkjendegive, at

Danmark gemmer end tro som Guld
 Hans Navn, hans Sværd og hans Banner.
